

Kalistoren

Locatie: Gasthuisvest halverwege Grote Houtbrug en Kleine Houtbrug

NL-HlmNHA_53000863_K ; ? ; 1573 ; Gezicht op de zuidrand van Haarlem vanaf ongeveer de Baan richting noord. Dit is de situatie van vóór en ná het beleg. Geheel links ziet men de Grote Houtpoort en geheel rechts de Kleine Houtpoort. Daartussen staan drie muurtorens. De middelste daarvan is de Kalistoren. Dit zou de oudste afbeelding van de toren zijn.

NL-HlmNHA_53000703 ; H. Tavenier, 1779; zicht richting west op de toren in de achtergrond

DSC_00016276 ; AV ; 15-7-2018 ; Vergelijkbare situatie als op de afbeelding links

NL-HlmNHA_54006974_02. ; Munnich & Ermerins; 1858; Zicht richting noordoost

DSC_00016968 ; AV ; 24-9-2018 ; Gasthuissingel nabij de Grote Houtbrug. Vergelijkbaar standpunt als op de foto links

NL-HlmNHA_53000711 ; ? ; 1810 ; Kalistoren, gezicht richting noordwest vanaf Gasthuissingel. Uitsnede !

NL-HlmNHA_53000712_K ; J. Freudenberg ; 1855 ; Kalistoren, zuidoost-zijde e.o.

DSC_00016264 ; AV ; 15-7-2018 ; Vergelijkbare situatie als op de twee afbeeldingen direct hierboven

Helaas is over de Kalistoren, ook wel Kruittoren genoemd, nauwelijks informatie te vinden. De tot zover gevonden oudste afbeelding van de toren staat aan het begin van dit artikel, direct na de locatieplattegrond. Hoe oud deze toren is, is niet bekend. Hij komt al voor op de oudste kaart van Haarlem van Jacob van Deventer uit 1560. Op alle stadsplattegronden daarna komt hij ook voor. Af en toe is hij van vorm veranderd. Waarschijnlijk gaat de oorsprong terug tot de bouw van de

stadsmuur ter plekke. Het tijdstip daarvan is ook weer niet bekend, maar in 1348 moet die muur er al gestaan hebben (zie Vestingstad Haarlem, Middeleeuwen).

Allan geeft heel summiere informatie : Volgens Allan was de toren zeer oud en deed hij kwa hoofdvorm sterk denken aan de torens van de Catharijnepoort, die volgens hem uit de 14e en 15e eeuw moesten dateren. De toren was aan de zuidzijde van de stad één van de belangrijkste verdedigingswerken. Het was een zogenaamde “Sterkte” of “Blokhuys”, d.w.z. volgens Van Dale : een klein fort. Het was dus een zwaar uitgevoerde muurtoren. Op diverse strategische punten langs de stadsmuren werden zulke zware torens ter extra verdediging of als wachthuis neergezet (zie ook de website van de Stichting Menno van Coehoorn / begrippenlijst). Op de afbeelding uit 1573 aan het begin van dit artikel kan men dan ook zien dat deze toren er wat anders uitziet dan de andere twee muurtorens. Eind 1853 besloot het gemeentebestuur tot sloop van de vestingwerken tussen de Grote Houtpoort en de Papentoren. Enkele dingen moesten blijven staan, waaronder de Kalistoren oftewel de Kruittoren. Een paar jaar later volgde alsnog de sloop. In april 1858 nam de gemeenteraad het besluit tot sloop. Op 21-10-1858 werd de toren publiek voor afbraak verkocht voor f 700 aan de heer D.E. de Koff. Direct werd de toren gesloopt. Hij moet er toch aardig aan verdiend hebben, want er kwam een grote hoeveelheid lood van de toren. Wel had men een vervangende ruimte voor het kruit nodig. Daartoe werd de Papentoren als nieuw kruitmagazijn ingericht. Alhoewel er heel weinig over de Kalistoren bekend is, komt hij veelvuldig op oude afbeeldingen voor. Niet als hoofdthema, maar op de achtergrond bij afbeeldingen van de Grote Houtpoort en Kleine Houtpoort.

Bibliografie kort

(Allan, 1973, herdruk van boek uit 1874)

Bibliografie uitgebreid

Allan, F. 1973, herdruk van boek uit 1874. *Geschiedenis en beschrijving van Haarlem van de vroegste tijden tot op onze dagen, Eerste deel.* Haarlem : Boekhandel H. Coebergh, 1973, herdruk van boek uit 1874. Vol. Eerste deel.